

CULTISMES: *Medià*. *Mediar* [c. 1400, StVicentF]; *mediació* [Lacav.]. *Mediador* [c. 1700, *Const. Cat.*]. *Medial* [DOrt.]; *mediatitzar*, *-ització*. *Mediatiu*. *Mediat*; *mediatament* [Lacav.]; *immediat* [Lacav.]; *immediatament* [id.]; *immediació*: «Lleyda --- queda situada en les immediacions del riu Segre, y antes de sa entrada a aquella ciutat se passa per un pont --- sota del qual passa lo riu», B. de Maldà (*Excursions*, p. 56). *Mediocre* [Lacav.], pres del ll. *mediöcris* id.; *mediocritat* [Lacav.]. *Mediastí*; *mediastinitis*. *Mèdium*; *mediümitzar*.

CPT.: *Mediterrani* [*mar mediterrànea*, Eiximenis], cpt. de *medius* i *terra* 'al mig de terres'. En l'Atl. IV, 6b Verdaguer usava *Mediterrani* i en la versió definitiva ho va canviar en *Mediterrà* (també en el cant VII): però no fou per aquesta raó que va modificar el vers, perquè en el seu escalaborn el vers era mediocre, i en la de 1877 hi ha un bon vers: «Ab ella l'arquitecte diví fermà tes ones, / *Mediterrà*, que esquerpes sortian de ton llit, / per corre a un mar més ample, lleons vers ses lleones, / que ab sa platja forcejan frissoses a llur crit». Potser fou de resultes d'això que en els anys 1900-15 tothom deia el *Mediterrà*; però el DOrt. no reconegué altra cosa que *Mediterrani*, i des de c. 1920 això s'imposà definitivament.

Meridià [*lo meridà de Barchenona*] ja figura en el tercer quart del S. XIV, en l'*Astrologia* de Gilbert i Corsuno], pres del ll. *meridianus*, -a, -um, 'que marca el migdia, que va al Sud', derivat del ll. *meridies* 'migdia', 'Sud', alteració de *medidies* per dissimilació; *meridiana*; *postmeridià*; *meridional* [Lacav.], Gilbert-Corsuno, ll. *meridio-*, formació modelada sobre *septentrionalis*. *Antemeridià*.

Intermedi [DTo. 1647], pres del ll. *intermedius* id. (notem que és incorrecta la forma *intermig* híbrida, que s'ha usat bastant); *intermediar*. *Intermediari* [Làbèrnia 1888].

Formats amb el gr. *μέσος* 'mig, mitjà', germà indoeuropeu del ll. *medius*. *Mesenteri*, -èric, -eritis. *Meseraix*. *Mesocarpi* i altres cpts. amb l'element prefixat *meso-* (DFa.). *Mesitilè*, derivat de *mesitil*, radical hipotètic carbònic (C₆H₆), format amb el gr. *μεσότης* 'intermedi' i *ὕλη* 'fusta, matèria'.

Un altre derivat del gr. *μέσος* era *παράμεσος* 'el que hi ha vora el mig': sembla haver estat llatinitzat com *PARA-MEDIUS* amb dos derivats *PARAMEDIANUS (> it. antiq. *premezzano*, Ss. XVI-XVII, veg. Jal) o *PARAMEDIALIS, d'on el cat. *paramitjal* 'post plana i llarga que va aplicada al sòl de la barca des de proa a popa (amb un encaix al mig on s'emmetxa l'arbre de la nau)': el qual, en efecte, va damunt de la quilla, la qual marca el centre de l'embarcació; fins avui usat en alguns punts de la Costa de Llevant (BDC XII, 54, 98, 103), entre els mestres d'aixa de l'Escala (J. G. M., 1937), a Mall. (*AlcM* etc.). Ja figura en el *Consolat*: «jatsia açò que'l *paramitjal* --- per dar enfortiment a la nau --- axi bé y és posat per lo crostam, que venga par a par d'ell», «tot leny en què lo crostam serà pus alt que lo *paramitjal* o que sia par a par del *paramitjal* --- no sia tengut de roba que s'i bany o --- guast» (§ 21, 60

Pard., 74); «falques de popa a proha de cada banda al horle ab lurs *para<mitjals>*», a. 1331 (Capmany, *Mem.* II, 412).

Del mateix ètmon l'it. *paramezzale* (llengua lit., i venecià -*ezal*, Boerio), d'on manllevat el sbcr. dalmàtic *promezal*, *promeza* (Skok, *ZRPb.* LVII, 463); i el prov. *paramijau* (TdF). Hi ha *palomejar* com a variant val. (metàtesi de *r* i *l* i contaminació de *paloma*), d'on es manllevà el cast. *palmejar* [1587], contaminat pel terme nàutic *despalmar* 'calafatejar' (< *espalmar*, *PALMA*), la -j- del qual el denuncia com a manlleu del cat., i més enllà propagat al port. *palmejar*, gall. *palmaxar* (Schroeder, *VKR* x, 193). Per a la relació amb la quilla, cf. el corresponent nom *kiel-schwein* en alemany. Ja vaig donar aquesta etimologia el 1937 (reproduïda *EntreDL* III, 191) i *DECH* IV, 355a29ss., StPol, 1928; L'Escala, Blanes, Canet, Mall.

La *paramola* (*parəmólə*, *AlcM*; BDC XIII, 54, 89, 105) és el paramitjal de les barques petites, que només agafa quatre o cinc quadernes; *permòla* tort. (Moreira, *Folk.*, 410). L'explicació aquí no és tan clara, si bé sembla en tot cas que es tracta d'un diminutiu com *PARAMEDIOLA format directament sobre l'originari *PARAMEDIUS (o *TABULA* *PARAMEDIA) > **parami(ç)ola*; causa dificultat comprendre la diferència del tractament de -D- entre *paramitjal* i *paramiçola* amb -ç-; es podria concebre que la ð evanescent de *mediola*, torbada en la seva evolució per l'acció de la -l- següent tendís a tornar-se -l-, però l'eliminés tot seguit la dissimilació, i que així, reduït ja d'antic a *PARAMIOLA, hagi quedat *paramola*. També és probable que aquí hagi intervingut alguna contaminació, com la de *mola* que forçés l'evolució fonètica de *MEDIOLA*; sembla que s'hagi de relacionar amb això l'it. dial. (Ormea, costa lúgur) *paramiù* (que Schädler tradueix «Brustwehr», 'barana, parapet', cf. *Mussafia*, *Litbl.* xxv, 31), car tant la -L- com la -R- cauen entre vocals en genovès modern, i potser és alguna reemplacació semàntica de la *paramola* nàutica, amb *o* reemplaçada per *ü* per influència de *MÜRUS*; sense descartar-ho, no veig clar que aquesta variant sigui interdependent de la irregularitat fonètica del tractament de -D-.¹²

Però crec que ens hem d'inclinar per relacionar aquesta irregularitat amb el nom d'una altra peça de la barca que, encara que tingui etimologia diferent, està estretament relacionada amb la *paramola*: la *paralla*. Són contigües les dues peces però la *paralla* és de la part de fora. A Blanes [1924] la defineix Em. Roig *paraia*: «peça de fusta que forma part del forro d'una embarcació: de proa a popa, situada entre la quilla i la sobreparasa» (BDC XII, 54), veg. els gravats (pp. 82 n.º 10 i 88 n.º 14); a L'Escala *paràls* «la primera taula del forro exterior d'una embarcació, que arramba a la quilla» (J. G. M., 1937); *AlcM* hi afegeix que es diu *paràls* a «Barc.» i *paralla* a Mequinensa (també deturpat com a *pelaia*, així a Palma de Mall., *AlcM*, s. v. *palaia*, i és possible que així figuri en uns comptes de manya de Bna., de 1831, *DAG*, § 2, context no ben clar).

L'etimologia és il·lustre: gr. *παράλλη (σανίς)* 'part